

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

УДК 378.011.3-051:793.3(477)

Т. О. БЛАГОВА, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Досліджено структуру вищої хореографічної освіти в Україні у різноманітті її напрямів, рівнів, форм організації. Проаналізовано стратегії професійної підготовки майбутніх хореографів у структурі вищої хореографічної освіти.

Ключові слова: вища хореографічна освіта, хореографічна підготовка, заклади вищої освіти, дисципліни хореографічного циклу

Сучасна система вищої хореографічної освіти є багатоструктурним явищем, що реалізується в різноманітті організаційних форм різних освітніх ступенів і напрямів. Підпорядковуючись загальним закономірностям розвитку мистецької освіти, кожна її ланка має свої цілі та змістові характеристики. Концептуальні засади розвитку хореографічної освіти висвітлені у працях Г. Березової, Є. Валукіна, К. Василенка, В. Вронського, К. Голейзовського, Ю. Григоровича, Ю. Громова, Р. Захарова, Ф. Лопухова, І. Мойсеева, І. Смірнова, інших фахівців галузі. Проблематика функціонування системи вищої хореографічної освіти досліджені у сучасних наукових розвідках Л. Андрощук, О. Касьянової, Б. Колногузенка, Г. Ніколаї, О. Пархоменка, В. Похиленка, О. Ребрової, Ю. Ростовської, Т. Сердюк, Т. Філановської, Л. Цветкової, ін. Однак, малодослідженим залишається аналіз розвитку національної системи вищої хореографічної освіти в діяльності її окремих форм організації, які забезпечують підготовку фахівців різних хореографічних спеціальностей.

Отже, *мета* даної статті – дослідити структуру вищої хореографічної освіти в Україні у різноманітті її напрямів, рівнів та форм організації; проаналізувати стратегії професійної підготовки майбутніх хореографів.

Досліджуючи специфіку розвитку сучасної системи вищої хореографічної освіти в Україні, доцільним вважаємо наголосити на її багатоструктурності. Вищі навчальні заклади забез-

печують багаторівневу профільну підготовку (бакалавр-спеціаліст-магістр) майбутніх хореографів-виконавців, педагогів-хореографів, викладачів хореографії для вищої школи, хореографів-менеджерів, балетмейстерів, режисерів-постановників, керівників аматорських і професійних танцювальних колективів. Як бачимо, діапазон хореографічних спеціальностей у системі вищої ланки гуманітарної освіти достатньо широкий.

До вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, що забезпечують вищу хореографічну освіту, відносяться хореографічні училища і коледжі, хореографічні відділення училищ і коледжів культури, естрадно-циркового мистецтва, театральних училищ. Основною метою навчання у вказаних спеціалізованих навчальних закладах є підготовка хореографів-виконавців (артистів балету, артистів танцювальних ансамблів різних жанрів), а також організаторів і методистів хореографічної самодіяльності, керівників самодіяльних танцювальних колективів.

Зокрема, академічну підготовку виконавських кадрів хореографічного жанру в Україні впродовж восьми десятиліть здійснює Київське державне хореографічне училище – держаний спеціалізований навчальний заклад I рівня акредитації, що функціює з 1934 р., спочатку як Дитяча балетна студія при Київському театрі опери та балету імені Т.Г. Шевченка. Відтоді училище виховало цілу плеяду відомих майстрів сцени й дотепер забезпечує високий рівень підготовки професійних «артистів балету, викладачів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів» освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» із одночасним здобуттям ними повної загальної середньої освіти [4]. Пріоритет професійно-практичної підготовки в училищі завжди зумовлював особливі організаційні умови опанування комплексу профільних дисциплін. Кожна із них, маючи певні відмінності у цільовій установці, підпорядковувалася реалізації єдиної мети: забезпеченні різнобічної рухової підготовки студентів, розвитку їх психомоторних та координаційних якостей, формуванні виразності сценічного руху [1, с. 188].

Крім унікального педагогічного досвіду Київського державного хореографічного училища освітні традиції у цій царині безпосередньо продовжує інший профільний навчальний заклад, організований на початку XXI ст., – Коледж хореографічного мистецтва «Київська муніципальна академія танцю імені Сержа Лифаря (2001 р.). Створений у 1994 р. у статусі громадської організації – «Київської української академії танцю» – за ініціативою провідних хореографів України, заклад забезпечує професійну підготовку виконавських хореографічних кадрів, функціуючи у статусі вищого навчального закладу I-II акреди-

таційного рівня. Коледж готує фахівців ступенів «молодшого бакалавра» та «бакалавра», а також освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» з рівнем компетентностей в об'язі відповідних державних стандартів освіти [6].

У закладах вищої освіти III-IV рівнів акредитації одним із першочергових завдань хореографічної підготовки визначається набуття та удосконалення студентами спеціальних хореографічно-педагогічних та балетмейстерських компетентностей, необхідних для самореалізації у професійній хореографічній діяльності не лише в якості виконавця, але й передовсім педагога, балетмейстера. Серед різних типів вишів гуманітарного профілю III-IV рівнів акредитації, які готують хореографів, виокремимо заклади культури і мистецтва, педагогічні та театральні вищі школи, а також додаткові форми перепідготовки, підвищення кваліфікації освіти дорослих.

Окремий напрям у структурі вищої хореографічної освіти в Україні представлено навчальними закладами театральної вертикалі III-IV рівнів акредитації, що забезпечують підготовку фахівців для галузі театального виробництва. Реалізація головного завдання театального вишу передбачає вивчення комплексу профільованих навчальних дисциплін. Професійний танець у цьому контексті є важливою ланкою у формуванні фахової майстерності майбутніх діячів сцени. Традиції професійно-практичної підготовки діячів театального галузі, сформовані в Україні впродовж десятиліть (у Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого, у Харківському національному університеті мистецтв імені І. Котляревського), активно розвиваються на факультетах театального мистецтва при класичних вишах і академіях культури, на окремих кафедрах театального профілю у структурі інститутів культури і мистецтв.

Викладання хореографії в театральних вишах цілком підпорядковано завданням виховання у майбутніх фахівців театральних спеціальностей акторської техніки, формуванні основ танцювально-пластичної культури. Специфіка майбутньої спеціальності (актор, режисер, балетмейстер) обумовлює корегування змісту, методів, складності навчального матеріалу у процесі хореографічної підготовки. Осучаснення вимог до професійної танцювально-пластичної підготовки періодично спричиняє появу оновлених формулювань навчальних курсів. Наприклад, у Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого викладаються дисципліни: «Мистецтво сучасної хореографії», «Сучасний балет», «Пластичний тренінг», «Пластичне виховання», «Трюкова підготовка» [5].

В умовах вищів культури і мистецтва (Київського національного університету культури і мистецтв, Харківської державної Академії культури, Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв, інших мистецьких вищів) хореографічна підготовка є багатoproфільною і диференціюється у відповідності з характеристиками майбутньої спеціальності. Провідним напрямом хореографічної освіти майбутніх хореографів у структурі мистецьких вищих шкіл визначається підготовка до різних видів роботи у танцювальному колективі з різномовною аудиторією. Різноплановість функцій керівника танцювального колективу призводить до необхідності оволодіння ним сукупністю компетентностей для забезпечення фахової діяльності: хореографічно-педагогічної, творчо-постановчої, управлінської, психологічної [2, с. 6].

Важливо зазначити, що з-поміж закладів вищої освіти культури і мистецтва своєрідним орієнтиром підготовки хореографічних кадрів в Україні в останню чверть ХХ ст. стає Київський національний університет культури і мистецтв. За ініціативи знаного вченого, педагога-хореографа К. Василенка, балетмейстера Г. Березової та вченого-фольклориста, мистецтвознавця А. Гуменюка з 1970 р. у Київському державному інституті культури [тодішня назва вищого навчального закладу – Т.Б.] було започатковано професійну підготовку хореографів. Пріоритетним напрямом діяльності кафедри під керівництвом К. Василенка визначалася професійно-практична підготовка керівників хореографічних колективів, організаторів хореографічної самодіяльності. На різних етапах функціонування кафедри практична діяльність відомих педагогів-хореографів (Г. Боримської, В. Володько, Є. Зайцева, О. Касьянової, О. Колоска, В. Пасютинської, Ю. Станішевського, Л. Цветкової та ін.) поєднувалася з науково-дослідною роботою, спрямованою на розробку теорії і практики хореографічного навчання. Профільні хореографічні кафедри у вищих школах культури і мистецтва активно розвивають традиції, започатковані у Київському національному університеті культури і мистецтв. Їх діяльність спрямована на забезпечення необхідних умов задля формування кваліфікованих виконавських і балетмейстерських кадрів для галузі професійної хореографії. Випускники отримують різні кваліфікації: викладач хореографічних дисциплін, балетмейстер, асистент балетмейстера, артист, керівник хореографічного колективу.

Певну специфіку має підготовка педагога-хореографа у закладах вищої педагогічної освіти. Головний акцент у процесі хореографічно-педагогічної освіти здійснюється саме на вихо-

ванні педагогічних якостей майбутнього фахівця, оскільки його головна місія полягає у передачі своїх ідей, творчих задумів, виконавської майстерності учням у процесі професійної діяльності. На сьогодні хореографічно-педагогічна підготовка вчителя здійснюється у більшості педагогічних вишів України, зокрема, у Київському національному педагогічному університеті імені М. Драгоманова, Південноукраїнському державному педагогічному університеті імені К. Ушинського, Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Короленка, Прикарпатському національному університеті імені В. Стефаника, Уманському державному педагогічному університеті імені П. Тичини, Сумському державному педагогічному університеті імені А. Макаренка, інших педвишах.

Важливим етапом професійного самовдосконалення хореографа є продовження базової освіти після закінчення вишу у різних формах перепідготовки, до підготовки, стажування, підвищення кваліфікації, в організації науково-практичних конференцій, семінарів і вебінарів, майстер-класів, конкурсних і концертних заходів. Кожна з позначених організаційних форм навчання має різні змістові характеристики. Так, дослідниця О. Касьянова деталізує практичний і теоретичний складники у структурі підвищення кваліфікаційного рівня хореографів. Практична підготовка здійснюється на базі 1-3-річної асистентури – стажування, а також на курсах перепідготовки та підвищення кваліфікації викладачів, балетмейстерів – режисерів, адміністративно-управлінського персоналу в хореографії. Теоретична підготовка забезпечується у процесі навчання в аспірантурі та докторантурі, де розроблені спеціальні модулі виховання аналітиків-дослідників. Результатом навчання на даному етапі є написання та захист дисертації, що сприяє не тільки визначенню й дослідженню пріоритетних напрямів хореографічної діяльності, але й формуванню національних мистецьких освітніх і наукових шкіл [3].

Отже, дослідження структури вищої хореографічної освіти в Україні дозволило узагальнити стратегії її розвитку у навчальних закладах різних акредитаційних рівнів. Першочерговою задачею сучасної вищої школи, незалежно від специфіки майбутньої професійної реалізації випускника-хореографа, визначається формування його конкурентоздатності на сучасному ринку праці. Актуальною в умовах сьогодення залишаються тенденції модернізації професійної підготовки майбутнього фахівця-хореографа в закладах вищої освіти на основі компетентнісного підходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Благова Т. О. Київське державне хореографічне училище у системі професійної мистецької освіти: історико-педагогічний аспект / Благова Т. О. // Педагогіка і психологія професійної освіти: науково-методичний журнал. – 2014. – № 6. – С. 185–194.
2. Благова Т. О. Пріоритети професійно-практичної підготовки хореографа в умовах закладів вищої освіти / Благова Т. О. // Актуальні питання мистецької освіти та виховання: науковий журнал: вип. 1(11) / гол. ред. Ніколаї Г. Ю. – Суми : ФОРМ Цьома С.П., 2018. – С. 3–10.
3. Касьянова О. В. Диверсифікація хореографічної освіти України в контексті євроінтеграційних процесів [Електронний ресурс] / Касьянова О. В. – Режим доступу : <http://glierinstitute.org/ukr/digests/038/8.pdf>
4. Київське державне хореографічне училище [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://kdhu.org.ua/> – Заголовок з екрану.
5. Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого. Кафедра хореографії та пластичного виховання – [Електронний ресурс], – Режим доступу : <http://knutkt.com.ua/struktura/teatr/horeografiya.html> – Заголовок з екрану.
6. Коледж хореографічного мистецтва «Київська муніципальна академія танцю імені Сержа Лифаря» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dance-academy.kiev.ua/> – Заголовок з екрану.

